

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 70 (6760)
МАРТЫН
23
ВТОРНИК
1954 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Сөвөдэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сая 20 мүнгөө.

(КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолһоо).

Орон дотор орооно тарья үйлэдбэрилгыг саашадань ехэ болгохо тухай, шэнэ ба боро газарнуудыг ашаглаха тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум дээрэ 1954 оной февралын 23-да нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэнэн элидхэл

Хүдөө ажыхы саашадань дэбжээхэ, арадай хэрэглэй товэрнуудыг үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиндхэбэринүүд болон парти, правительствын удаахи тогтоолнуудыг бүхэ советскэ хүнүүд — хүдэлмэришэд, тарьяшад, интеллигенци нэгэн ханалаараа хайшаанан байна. Мүн манай ороной хилын саанашыг энээн тухай эхээр хэлэлхэн байха юм. Арадай демократин ороноудай ажалшад, капиталистическэ ороноудтай олон миллион эгээлэй хүнүүд эдэ шиндхэбэринүүдыг дундахада социализмын планан орооног оморгонон баясжа байна. Советскэ Союз дотор арадай ажана байдалай угаа ехэ дэбжэлтэ бодото дээрээ эмхидхэгдэжэ байна, нимэ дэбжэлтэ буржуазна ороноудта туйлагдажа огто болохогүй юм, ушар юуб гэхэдэ пролетариадай хооролото ба тарьяшадай үгырэлтэ капитализмын зайлашагүй хуули Шон мүн гэжэ бүхэ дэхэн ажалшад элээр хаража байна. Советскэ ороной ажалшадай материална байдалай ба культурна хэмжээний хэлбэрншэгүй ургалта хадаа капиталистическэ байгууламталаа социалистическэ байгууламтын буюу хайншын улам бүрн хүсэдөөр эсгэнэжэ абадалда бүхэ ороноудтай үнэн сэхэ хүнүүдтэ туфална.

Социалистическэ хүсэтэ гүрэн болоо. Биднэй ургашаа дабшалтын алхам бүхэн уласхоорондын со- бытинуудай ябасада гүнзэгы ехэ үлөө үзүүднэ. Хүдөө ажыхы саашадань дэбжээхэ, арадай хэрэглэй товэрнуудыг үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиндхэбэринүүд болон парти, правительствын удаахи тогтоолнуудыг бүхэ советскэ хүнүүд — хүдэлмэришэд, тарьяшад, интеллигенци нэгэн ханалаараа хайшаанан байна. Мүн манай ороной хилын саанашыг энээн тухай эхээр хэлэлхэн байха юм. Арадай демократин ороноудай ажалшад, капиталистическэ ороноудтай олон миллион эгээлэй хүнүүд эдэ шиндхэбэринүүдыг дундахада социализмын планан орооног оморгонон баясжа байна. Советскэ Союз дотор арадай ажана байдалай угаа ехэ дэбжэлтэ бодото дээрээ эмхидхэгдэжэ байна, нимэ дэбжэлтэ буржуазна ороноудта туйлагдажа огто болохогүй юм, ушар юуб гэхэдэ пролетариадай хооролото ба тарьяшадай үгырэлтэ капитализмын зайлашагүй хуули Шон мүн гэжэ бүхэ дэхэн ажалшад элээр хаража байна. Советскэ ороной ажалшадай материална байдалай ба культурна хэмжээний хэлбэрншэгүй ургалта хадаа капиталистическэ байгууламталаа социалистическэ байгууламтын буюу хайншын улам бүрн хүсэдөөр эсгэнэжэ абадалда бүхэ ороноудтай үнэн сэхэ хүнүүдтэ туфална.

Орооно тарьянай ажахы хадаа хүдөө ажыхын бүхэ үйлэдбэрин үлдэнэ хуури мүн гэжэ парти Центральна Комитедэй сентябрьска Пленум тэмдэглэнэ байна. Орооно тарья үйлэдбэрилгын хэмжээнүүд хадаа бусад бүхэ халбаринуудай хүгжэлтыг шилхэхыг эсгээр тодорхойлог гэшэ. Манай орон тарья талханы талар өөһдынгөө хэрэгтэмжэнүүдыг үрэнхыдөө хангана гэжэ Пленум дээрэ тэмдэглэдэгэ энэ. Гэбшье, орооно тарьянай талар хэрэгтэмжэнүүд саг үргэлжэ ехэ болохо байна. Нүүдэй жэлүүдтэ манай ороной экономикын бэхлэлэнэй, промышленностьда болон хүдөө ажыхыда ажалай бүтээсын дэбжэлэнэй, юмэнэй сэнгүүдэ доошлуулханы эсэстэ бодото салин хүлэнэй хоо эхээр ургаал, хүн зоний юмэ худалдажа абаха шадалай дэбжэлэд, городтошье, мүн хүдөө ажыхы ажалшадай материална ажана байдалай хайжараад байхалда, эдэ хэрэгтэмжэнүүд илангаяа эсээр мэдэгдэдэг болоо. Гүрнэй рознично сэнгүүдэ зургаа дахин доошлуулханы эсэстэ 1953 ондо юмэнэй сэн картонна системэ болуулахана урда 1947 ондо байлган сэнэй сасуулбал нимээр доошоо оронон байна гэбэл: хилтэмэнэй, макаронно зүйлүүдэй ба крупай — 3 дахин шахуу, хартаабын ба овшонин — 3 дахиннаа эхээр, фруктын — 2,6 дахин, ургамалай тононой — 1,8 дахин, сахарай — 2,3 дахин, мяханы продуктуудай ба малай тононой — 3 дахин шахуу, үлгэнэй — 2 дахин доошоо оронон байна.

Манай орон дотор арадай хэрэглэй ати ээргин ургажа, тэрэнэй ати ээргин хубилжа ба хайжаржа байланиг гэршэлэн зарим нэгэн тоо баримтануудыг харууламни. 1947 онтой сасуулбал 1953 ондо арадай хэрэглэй эд товэрнуудыг хүн зондо худалдалга нимээр ехэ болоо: хилтэмэн — 2,6 дахин, тэрэ тоодо сагаан хилтэмэн — 6 дахин үлүүтэйгээр ехэ болоо. Крупа худалдалга — 2,4 дахин, макаронно зүйлүүд — 3,6 дахин ехэ болоо. Мяханай продуктуудыг худалдалга — 2,3 дахин, малай ба ургамалай тоно — 2 дахин шахуу ехэ болоо. Сахар худалдалга — 5,4 дахин, нүүнэй продуктуудыг ба үндэ — 1,7 дахин, овшөө — 1,5 дахин, фрукт — 3 дахин үлүүтэйгээр ехэ болоо. Хүн зондо хүдөө ажыхын продуктуудыг худалдалгыг дайны урда тэрэн үетэй сасуулбал тэрэнцэн нилээд ехэ болон байна. 1953 ондо хүн зондо мяха, мяханы продуктууд ба малай тоно 1940 онойхноо 2,5 дахин эхээр худалдалдаг, һу ба нүүнэй продуктууд 1940 онойхноо 2 дахин шахуу эхээр, ургамалай тоно ба эдэ хоолой ондоо зүйлэй өөхөн, макаронно зүйлүүд ба сахар — 2,5 дахиннаа үлүүтэйгээр, фруктууд — 2 дахиннаа үлүүтэйгээр, овшөө — 1,5 дахин эхээр худалдалдаг. Тимшээ орооно тарья үйлэдбэрилгыг таһалгарагүйгөөр ехэ болгохо ябалал хангаха гэшэ манай зорилго болоно. Манай орон жэл бүрн ехэ орооно тарья суглуудла болжо, нимэ аргатай болохо ёһотой гэбэл: нэгдэхээр, хилтэмэн ба хилтэмэнэй бусад зүйлүүдээр, тэрэ тоодо эрхм сортын гурилаар баригдаг зүйлүүдээр бүхэ хүн зоний улам ургажа байгаа хэрэгтэмжэнүүд гүйсэдөөр хангаха; хоёрдохээр, элбэ янзын гүнтин шарилуудай

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиндхэбэринүүдэй амараар дүүргэгдэжэ байһан тухай

Партийн Центральна Комитедэй Пленум болот социалистическэ индустриин хүсэтэ урда үлдэнэ хуури дээрэ ойрын 2 — 3 жэл соо хоолой зүйлүүдээр манай ороной хүн зоний ургажа байгаа хэрэгтэмжэнүүдыг хүсэдөөр гэдэ, хүнгэн ба эдэ хоолой промышленностьнэй дээр хангаха гэнэн мүнөө сагай услонон эгээл хойшошлуудалгагүй шухала, бүрэн арай зорилго табиһан байна. Пленумэй шиндхэбэринүүд дүүргэлгын тодорхой тухай хэлэхэн үшөө эртэ байна. Үгэрлэнэ хадаа налын сагта хүдөө ажыхын эрид ехэ дэбжэлтэ туйлахын тула хэрэгтэй услононуудыг ба хэрэгтэмжэнүүдыг байгууламтын үсгэнхэдэ болгоно байна. Энэ талар үгэрлэн үс соо нилээд ехэ дэбжэлтэ хэлдэгэ. Хүдөө ажыхы дэбжэлгын асуудалнуудта манай организацинуудай, бүхэ хүдэлмэришэдэй ажал хандуулагдаад байна. Манай кадрнуудай тохонхын табигданан зорилгоноудай хойшошлуудыг шухала байланиг мэдээдэ, тэднине оо дээрнэ бэлдүүлхын түлөө тэмсэлые улам үргэнээр абуулаха байна. Манай орон дотор орооно тарья үйлэдбэрилгын хүдөө ажыхын бүхэ үйлэдбэрин үлдэнэ хуури мүн гэжэ парти Центральна Комитедэй сентябрьска Пленум тэмдэглэнэ байна. Орооно тарья үйлэдбэрилгын хэмжээнүүд хадаа бусад бүхэ халбаринуудай хүгжэлтыг шилхэхыг эсгээр тодорхойлог гэшэ. Манай орон тарья талханы талар өөһдынгөө хэрэгтэмжэнүүдыг үрэнхыдөө хангана гэжэ Пленум дээрэ тэмдэглэдэгэ энэ. Гэбшье, орооно тарьянай талар хэрэгтэмжэнүүд саг үргэлжэ ехэ болохо байна. Нүүдэй жэлүүдтэ манай ороной экономикын бэхлэлэнэй, промышленностьда болон хүдөө ажыхыда ажалай бүтээсын дэбжэлэнэй, юмэнэй сэнгүүдэ доошлуулханы эсэстэ бодото салин хүлэнэй хоо эхээр ургаал, хүн зоний юмэ худалдажа абаха шадалай дэбжэлэд, городтошье, мүн хүдөө ажыхы ажалшадай материална ажана байдалай хайжараад байхалда, эдэ хэрэгтэмжэнүүд илангаяа эсээр мэдэгдэдэг болоо. Гүрнэй рознично сэнгүүдэ зургаа дахин доошлуулханы эсэстэ 1953 ондо юмэнэй сэн картонна системэ болуулахана урда 1947 ондо байлган сэнэй сасуулбал нимээр доошоо оронон байна гэбэл: хилтэмэнэй, макаронно зүйлүүдэй ба крупай — 3 дахин шахуу, хартаабын ба овшонин — 3 дахиннаа эхээр, фруктын — 2,6 дахин, ургамалай тононой — 1,8 дахин, сахарай — 2,3 дахин, мяханы продуктуудай ба малай тононой — 3 дахин шахуу, үлгэнэй — 2 дахин доошоо оронон байна. Манай орон дотор арадай хэрэглэй ати ээргин ургажа, тэрэнэй ати ээргин хубилжа ба хайжаржа байланиг гэршэлэн зарим нэгэн тоо баримтануудыг харууламни. 1947 онтой сасуулбал 1953 ондо арадай хэрэглэй эд товэрнуудыг хүн зондо худалдалга нимээр ехэ болоо: хилтэмэн — 2,6 дахин, тэрэ тоодо сагаан хилтэмэн — 6 дахин үлүүтэйгээр ехэ болоо. Крупа худалдалга — 2,4 дахин, макаронно зүйлүүд — 3,6 дахин ехэ болоо. Мяханай продуктуудыг худалдалга — 2,3 дахин, малай ба ургамалай тоно — 2 дахин шахуу ехэ болоо. Сахар худалдалга — 5,4 дахин, нүүнэй продуктуудыг ба үндэ — 1,7 дахин, овшөө — 1,5 дахин, фрукт — 3 дахин үлүүтэйгээр ехэ болоо. Хүн зондо хүдөө ажыхын продуктуудыг худалдалгыг дайны урда тэрэн үетэй сасуулбал тэрэнцэн нилээд ехэ болон байна. 1953 ондо хүн зондо мяха, мяханы продуктууд ба малай тоно 1940 онойхноо 2,5 дахин эхээр худалдалдаг, һу ба нүүнэй продуктууд 1940 онойхноо 2 дахин шахуу эхээр, ургамалай тоно ба эдэ хоолой ондоо зүйлэй өөхөн, макаронно зүйлүүд ба сахар — 2,5 дахиннаа үлүүтэйгээр, фруктууд — 2 дахиннаа үлүүтэйгээр, овшөө — 1,5 дахин эхээр худалдалдаг. Тимшээ орооно тарья үйлэдбэрилгыг таһалгарагүйгөөр ехэ болгохо ябалал хангаха гэшэ манай зорилго болоно. Манай орон жэл бүрн ехэ орооно тарья суглуудла болжо, нимэ аргатай болохо ёһотой гэбэл: нэгдэхээр, хилтэмэн ба хилтэмэнэй бусад зүйлүүдээр, тэрэ тоодо эрхм сортын гурилаар баригдаг зүйлүүдээр бүхэ хүн зоний улам ургажа байгаа хэрэгтэмжэнүүд гүйсэдөөр хангаха; хоёрдохээр, элбэ янзын гүнтин шарилуудай

Шэнэ ба боро газарнуудыг ашаглаха — орооно тарья үйлэдбэрилгыг дэбжэлүүлэхэ ехэ резерв мүн

тохболдот хэрэгтэй бодохо орооно тарьянай гүрнэй резервүүдыг нэмээхэ; турбадахар, бүхэ малыс орооно-фуражаар хангаха, тингээгүй наа, малажалыс түргэнээр дэбжээхэ аргагүй гэшэ; дүрбэхээр, техникескэ ба ороонободыг бусад культурануудыг тариха ургуулдаг болжо байһан районнуудай хэрэгтэмжэнүүдыг орооно тарьянаар хүсэдөөр хангаха, тинхэдэ нимэ культурануудыг үйлэдбэрилгэ таһалгарагүйгөөр үргэдхэдэ ёһотой; табдахар, ондоо гүрнүүдтэ тарья худалдалгыг үргэдхэхэ. Орооно тарья үйлэдбэрилгын талар мүнөө үе хүртэр тулалдад байһан хэмжээн аравдэн ажыхын бүхэ хэрэгтэмжэнүүдыг хангаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гүрнэйгөө үмэнхэн үлдэгэ дүүргэлгын үлүүдэр колхозуудта үлдэгэ орооно тарьян нитын ажыхын хэрэгтэмжэнүүдтэ хүсэд хүрэнгүй. Илангаяа колхозно малажалда хэрэгтэй орооно тарья ехэ дутажа байна. Гэхэ зуура, арадай хэрэглэй зүйлүүдыг үйлэдбэрилгэ эрид эхээр дэбжүүлэхэ хүдэлмэришэдэй зорилго болотой эмхидхэгдэдэггүй байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манайда орооно тарьянай ажыхын хүгжээ байшье, олохон районнуудтай тарьянай ургасан мүнөө хүртэр бага, валовой абтасын дутамаг байһар. Орооно тарьянай ажыхы хүгжөөлгын мүнөөнэй хэмжээнэй ба талха хилтэмэе ороной үлэн эхээр хэрэгтэмжэн болонон ябалал хоёрой хоорондо алгасалга гарана. Зорилго юуб гэхэдэ, 1954 ба 1955 онуудта орооно тарья хуряжа абалгаяа нилээд ехэ болгохо, мүн гүрнэдэ тарья бэлдэлгэ ба худалдан абалгыг 1953 онойхноо адагын 35—40 процентээр нэмээхэ шухала. Орооно тарья үйлэдбэрилгыг нигэжэ ехэ болгобол: ажалшадые хангалгаяа хайжаруула, хүн зоний амин бүхэндэ гурил ба крупа хэрэгтэмжэн жэлэй нормые ехэ болгохо, малай тэжээлыг хайжаруула, хүсэд хүрэхэ үрэнэй ба страховой фондуудтай болохо; промышленнаа гуримаар буйлуулал үйлэдбэрилгын тула, гүрнэй резервүүдыг ехэ болгохын тула, мүн газаршан гаржа худалдахын тула шухала хэмжээтэй орооно тарья илгажа орхихо арга олдохо байна. Казахстанай, Баруун Сибирин, Уралай, Польшеын, тэршэлэн Хойто Кавказай болон бусад зарим районнуудай шэнэ ба боро газарта орооното культурануудай тарилгыг үргэдхэлгэ ороной бүхэ колхозууд, совхозуудтай ургасан дэбжэлүүлгээ хамта, орооно тарья үйлэдбэрилгээ бүрн ехэ болгохын тула шадалдаха ба тон түргэн ашаглажа боломоор ехэ арга хангаха юм. Элдүүрилгэн ашагладаггүй нилээд ехэ хэмжээтэй газар зүүн районнуудта мн. Жэшээхэдэ, РСФСР-эй 14 областнуудтайн ба Казахскэ ССР-эй 8 областнуудтайн перелог, боро ба шэнэ газартай хамта добо сабшалануудай ба бэлшээрин талмай 40 миллион хүртэр гектар болоно. СССР-эй Совхозуудай министрствын совхозууд элдүүрилэн ашаглагдажа шадалдахаар газартай ехэ резервтай байна. Тус министрствын совхозуудтайн (хойто районнуудгүйгөөр) бүхэ 59 миллион гектар газартай оройдоо 15 миллион үлүүтэйхэн жектарынь гэхэ гү, али газартай бүхэ талмай 26 процентин тарилгада ба тарта хэрэгтэмжэн байха юм. Гэхэ зуура, 33 миллион үлүүтэй гү гэхэ гү, али газартай бүхэ талмай 55 гаран процентин бэлшээрин ба сабшалангай газар болоно, тэрэнэй нилээд ехэ хубин орооното ба бусад культурануудыг тарихын тула ашаглагдажа болохо байгаа. (Үргэдхэлгын 2-дохы нүүртэ)

Орон дотор орооно тарья үйлэдбэрилгыг саашадань ехэ болгохо тухай, шэнэ ба боро газарнуудыг ашаглаха тухай

Хүдөө ажыхы саашадань дэбжээхэ, арадай хэрэглэй товэрнуудыг үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиндхэбэринүүд болон парти, правительствын удаахи тогтоолнуудыг бүхэ советскэ хүнүүд — хүдэлмэришэд, тарьяшад, интеллигенци нэгэн ханалаараа хайшаанан байна. Мүн манай ороной хилын саанашыг энээн тухай эхээр хэлэлхэн байха юм. Арадай демократин ороноудай ажалшад, капиталистическэ ороноудтай олон миллион эгээлэй хүнүүд эдэ шиндхэбэринүүдыг дундахада социализмын планан орооног оморгонон баясжа байна. Советскэ Союз дотор арадай ажана байдалай угаа ехэ дэбжэлтэ бодото дээрээ эмхидхэгдэжэ байна, нимэ дэбжэлтэ буржуазна ороноудта туйлагдажа огто болохогүй юм, ушар юуб гэхэдэ пролетариадай хооролото ба тарьяшадай үгырэлтэ капитализмын зайлашагүй хуули Шон мүн гэжэ бүхэ дэхэн ажалшад элээр хаража байна. Советскэ ороной ажалшадай материална байдалай ба культурна хэмжээний хэлбэрншэгүй ургалта хадаа капиталистическэ байгууламталаа социалистическэ байгууламтын буюу хайншын улам бүрн хүсэдөөр эсгэнэжэ абадалда бүхэ ороноудтай үнэн сэхэ хүнүүдтэ туфална.

Орооно тарья үйлэдбэрилгыг саашадань ехэ болгохо тухай, шэнэ ба боро газарнуудыг ашаглаха тухай

Хүдөө ажыхы саашадань дэбжээхэ, арадай хэрэглэй товэрнуудыг үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиндхэбэринүүд болон парти, правительствын удаахи тогтоолнуудыг бүхэ советскэ хүнүүд — хүдэлмэришэд, тарьяшад, интеллигенци нэгэн ханалаараа хайшаанан байна. Мүн манай ороной хилын саанашыг энээн тухай эхээр хэлэлхэн байха юм. Арадай демократин ороноудай ажалшад, капиталистическэ ороноудтай олон миллион эгээлэй хүнүүд эдэ шиндхэбэринүүдыг дундахада социализмын планан орооног оморгонон баясжа байна. Советскэ Союз дотор арадай ажана байдалай угаа ехэ дэбжэлтэ бодото дээрээ эмхидхэгдэжэ байна, нимэ дэбжэлтэ буржуазна ороноудта туйлагдажа огто болохогүй юм, ушар юуб гэхэдэ пролетариадай хооролото ба тарьяшадай үгырэлтэ капитализмын зайлашагүй хуули Шон мүн гэжэ бүхэ дэхэн ажалшад элээр хаража байна. Советскэ ороной ажалшадай материална байдалай ба культурна хэмжээний хэлбэрншэгүй ургалта хадаа капиталистическэ байгууламталаа социалистическэ байгууламтын буюу хайншын улам бүрн хүсэдөөр эсгэнэжэ абадалда бүхэ ороноудтай үнэн сэхэ хүнүүдтэ туфална.

